

שתי התמונות המבטאות יותר מכל הסבר את התהליך הדרמטי של חילופי רבין

יותר, אחראי יותר מקודמיו.

אולי איש לא יקבל על עצמו לומר: לא, אין זה אפשרי. ניתנה לו ההזדמנות להוכיח את עצמו. ואין זה הוגן לחרוץ דין מראש. אבל כאשר איש כזה עומד לבחירת הציבור, יש רק דרך אחת לנחש את מעשיו בעתיד — לבדוק את מעשיו בעבר. שימעון פרס לא צנח אל השילטון מאריך לאינודעת. גם אין הוא איש חדש-יחסית. כפי שהיה יצחק רבין לפני שלוש שנים. לפחות מזה 24 שנה. מאז הפך מנכ"ל משרד הביטחון, הוא ממלא תפקיד מרכזי בחיים הציבוריים בישראל, והיה אחד מעמודי התווך של המישור.

זהו האיש שהגיע השבוע אל סף השילטון. לא איש אחר. לא איש חדש. איש זה.

בלא עקרונות

מהי דמותו הפוליטית? מכל הבחינות, הוא יציר-ספיו של דויד בן-גוריון, בשנות-שילטונו האחרונות. כלומר: "ביטהוניסט", אדם הרואה את כל ענייני האומה דרך חזיה-מנעול של ענייני-ביטחון צרים, ובעיקר דרך חזיה-מנעול של עיסקי-נשק, יבוא ויצוא.

הוא היה אחד האדרכלים של מיבצע-סיני, המושגה ההיסטורית הגדולה ביותר של מדינת-ישראל עד היום, מיבצע שהיה כולו פרי קנונייה מחוכמת ובלתי-יחכמה.

הוא נתן את הגיבוי להרפתקותיו של משה דיין ("פעולות התגמול"). הוא הסתובב עם הימין הקיצוני ביותר של הצרפתים באלג'יריה (אוי-אה-אס). הוא האמין כי הצרפתים ינצחו באלג'יריה, ולא יצאו ממנה לעולם. הוא אמר כי הברית הישראלי-צרפתית היא ניצחית. מפני שאינה מושתתת רק על אינטרסים, אלא גם על "סנטימנטים עמוקים".

בשנים האחרונות התפתח יותר ויותר לעבר הימין. הוא שיחק את הקדקף של ממשלת-ליכוד-לאומי. הוא הפך הפטרון של גושי-אמונים.

פרס החדש

מבחינה מדינית ונפשית. הקנדים נרצחו. ליגדון ג'ונסון איכות. ברגע של חולשה שוב הופיע ניכסון על הבמה. מולו עמד אדם אפסי. ניכסון נבחר. הכל אמרו: הבה נשכח את ניכסון הישן, הערמומי, הנוכל, חסר-העקרונות, איש התכסיסים האפלים.

יש ניכסון אחר. יש ניכסון חדש.

ואכן, היה ירח-דבש. ניכסון כבש את לב העם האמריקאי ביחסיה-ציבור שלו. כעבור ארבע שנים נבחר מחדש ברוב עצום. הגדול ביותר מזה זמן רב.

ואז באה פרשת ווטרגייט. נשפך אור על כל תקופת-כהונתו של ניכסון. נתברר כי לא היה ניכסון סוף אחר, ולא ניכסון חדש, אפילו יום אחר.

ניכסון הישן, הנוכל, התככן, איש-המי-זימות הפאראנאודי, הוא ששלט באמריקה. הוא שהפעיל את שירותי-הביטחון נגד יריבים אישיים. הוא ששלח רבבות אמריקאים אל המוות. הוא שהעכיר את האווירה בצמרת השילטון כימעט ללא תקנה.

כזה וכזה

עכשיו מוכרים לנו פרס אחר, פרס חדש.

כזה וכזה, כמשך כל השנים. אבל הוא היה כזה וכזה מפני שרצה להגיע לשילטון בכל האמצעים. עכשיו, משהגיע לשילטון, הוא יש-תנה. הוא יתברר. הוא יושא באחי רינת. הוא ישתדל להיות נכון

הבטיח שלא יפתח במלחמה. ואני מאמין לו. אנשים משתנים. זהו דיין אחר. זהו דיין חדש.

ההמשך ידוע — הטרימס שתפס דיין על צה"ל, הרכיבה שלו על הניצחון שחל-קו בו היה זעיר, פולחן-האלילים שנמשך במשך שנים ארוכות של הסתאבות ורי-קבוק. עד למפולת של יום-הכיפורים.

לא היה דיין אחר. לא היה דיין חדש. היה דיין.

ניכסון.. החדש

היה עוד אדם, "חדש", ששמו מנקה בראשי, מאז הרגע שבו פינה יצחק רבין את הדרך לשימעון פרס.

אדם כשם ריצ'ארד מידהון ניכסון.

אדם ערמומי. חורש מזימות. אדם שהסי-

מאת

אורי אבנרי

תבך בפרשות-שחיתות, נתפס בקלקלתו. וחמק בעזרת שידור מלודרמאטי וכלב. אדם שהובס פעם ופעמיים בבחירות לנשיא ארץ ובבחירות בקאליפורניה. "טריקי דיק" — דיק בעל-התחבולות.

כאשר התמודד עם קנדי, תלו יריביו כרוזות בכל רחבי המדינה. מתחת להצי-לום-ענק של ניכסון הופיעה השאלה: "האם היית קונה מכונית משומשת מאיש זה?"

עד שהגיעה שעתו. האמריקאים היו עייפים. מילחמת ויאט-נאם התישה אותם.

רככן, יש שימעון פרס. אחר, שימעון פרס. "חדש", שימעון שאין צורך ל-היבהל מפניו.

מי אמר? מאיר יערי אמר. ומאיר יערי כוודאי יודע את אשר הוא אומר.

בלי משים עולה לנגד עיני שיחה מלפני עשר שנים בקירוב.

זה היה ב-30 או ב-29 במאי, 1967. בארץ גבר הלחץ העצום לצרף את משה דיין לממשלה. הרעיון למסור את תיק הביטחון לידי יגאל אלון נתקבל, וכעבור יום נפסל. נראה היה כי בתוך כמה שעות ייקרא משה דיין לקבל לידי את משרד הביטחון, לקראת המילחמה שכולנו ידענו כבר כי היא עומדת לפרוץ.

נכנסתי לאלום מליאת הכנסת, וראיתי את מאיר יערי יושב בו בודד, שקוע במחשבות — לא במקומו, אלא על ספסלי גח"ל דווקא.

היחסים ביני לבין הצמרת הקשישה של מפ"ם היו תמיד מתוחים מאד, אבל באותם ימי חרדה ודאגה נפלו כל המחזי-צות. ניגשתי אל יערי, ישבתי לידו, די-ברתי על ליבו והוהרתיו אותו מפני משה דיין. אמרתי לו, בערך, כך: "האיש הזה הוא בלתי-אחראי. הוא הרפתקן, הוא מסור-גל לכל דבר. הוא חסר עקרונות. הוא דיקטטור פוטנציאלי. הוא חסר מעצורים ובלמים מוסריים. איך אפשר למסור לאיש זה את המשכיר החזק והיקר ביותר במדי-נה — את צה"ל? אם אינכם יכולים עוד להשאירו מחוץ לממשלה, תנו לו תיק אחר. כל תיק! אפילו את תיק החוץ. אבל לא את משרד-הביטחון! אל תמסרו לידיו את צה"ל!"

יערי דיבר אלי בטובות. בערך כך: "דיברתי עם דיין בימים האחרונים. הוא השתנה מאד. הוא הפך איש אחראי. הוא